

มนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทกับการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชน

HUMANISM IN THERAVADA BUDDHIST PHILOSOPHY AND SOLVING HUMAN RIGHTS

พระครูปลัด ฐิติมา ปณฺญาโร (สิงห์เศรษฐ์ศักดิ์)*

ดร.กฤตสุขชิน พลเสน**

พระมหาบุญไทย ปุณฺณมโน,ดร.***

วันรับ 14 / มิถุนายน / 2564

ตรวจสอบ 17-20 / มิถุนายน / 2564

ตอบรับ 27 มิถุนายน / 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทกับการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชน มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดมนุษยนิยม 2) เพื่อศึกษาแนวคิดมนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท 3) เพื่อบูรณาการมนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทกับการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชน 4) เพื่อนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่อง “มนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทกับการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชน” ดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

บูรณาการระหว่างคุณภาพแบบวิจัยเอกสาร และคุณภาพแบบสัมภาษณ์ โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ เอกสารต่าง ๆ ทั้งที่เป็นปฐมภูมิ และ ทุติยภูมิ รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และ บทสัมภาษณ์ โดยศึกษาการบูรณาการแนวคิด มนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท กับการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนใน 4 ประเด็นคือ 1) คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 2) สิทธิเสรีภาพ 3) ความเสมอภาค 4) มาตรฐาน เพื่อส่งผลให้เกิด

* นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชา พุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย E-mail : tanntusaranart@gmail.com

** อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำหลักสูตรศาสนาสตฺรคฺษุบัณฺทิตสาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

***อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ประจำหลักสูตรศาสนาสตฺรคฺษุบัณฺทิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คุณค่าทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ของมนุษยชาติที่อยู่ร่วมกันในสังคม ผลการวิจัยพบว่า :

1. แนวคิด มนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท เสนอแนวคิด ที่ให้มนุษย์ใส่ใจต่อสังคม และผู้คนในสังคมเดียวกัน เน้นเรื่องความเห็นอกเห็นใจในเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน โดยพบว่าแนวคิดที่บอกได้ถึงการทำที่มนุษย์เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ร่วมกันของมวลมนุษยชาติ รวมถึงการให้ความเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่เป็นหลักการของแนวคิดในปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนด้วย

2. แนวคิดมนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทนำเสนอแนวคิดในเรื่องของ “กฎแห่งกรรม” หรือกฎแห่งการกระทำ ที่เน้นให้มนุษย์ได้ตระหนักรู้ในตนเอง ในการกระทำของมนุษย์แต่ละคน มนุษย์จึงสามารถกำหนดชะตาชีวิต ตามเจตจำนงเสรีของตนเอง กฎแห่งกรรม หรือกฎแห่งการกระทำจึงเป็นอำนาจที่มนุษย์กำหนดได้เอง และเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคลที่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตัวเอง

3. ผลของการนำหลักแนวคิดมนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทในเรื่อง กฎแห่งกรรม (Law of Karma) หลักการไม่เบียดเบียนกัน (Non encroachment) หลักการให้ความเคารพ (Respect) หลักความมีวินัย (Discipline) และ หลักศีลธรรมสากล (Universal morality) มาบูรณาการเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ใน 4 ประเด็น ส่งผลทำให้เกิดให้เกิดคุณค่าต่อมนุษย์ในทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ของมนุษยชาติ ทำให้มนุษยชาติ มีแนวทางในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม โดยมีการเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างกัน มาใช้เป็นแนวทางใน

การดำเนินชีวิต

4. แนวทาง และ การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับ “รูปแบบการบูรณาการแนวคิดมนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทกับการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชน” คือรูปแบบ (Model) K N R D U อนึ่ง การนำรูปแบบ (Model) K N R D U นี้ ไปใช้ในการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในระดับปฏิบัติการ หมายถึง การเริ่มต้นการปฏิบัติที่ระดับของปัจเจกบุคคลก่อนจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ระดับครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และ ระดับสหประชาชาติในที่สุด

คำสำคัญ : มนุษยนิยม, มนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท, ปัญหาสิทธิมนุษยชน

Abstract

Dissertation title Humanistic Buddhism's philosophy in solving human rights problems. The objectives of the study were 1) to study the concept of humanism and 2) to study the concept of humanism in Theravada Buddhist Philosophy 3) integrated humanism in Buddhism's philosophy to solve human rights problems 4) to present the opinion. know about "Humanistic Buddhism's philosophy in solving human rights problems" This dissertation is a qualitative research. Integration between quality research and documentation, qualitative interviews. The instrument used in the research is to document both the primary and secondary as well as other documents. Related studies and interviews by integrating concepts. Buddhism's philosophy of humanism The solution to

the human rights violations in four issues: 1) the value and dignity 2) freedom 3) equal to 4) to the Brotherhood resulted in valuable social, economic, political. Of humanity who live together in society.

The results showed that :

1) The concept of humanistic Buddhism's philosophy suggests that human and socially conscious people in the same society. Emphasis on compassion for fellow human beings. The idea is that by telling the man was a fellow suffering caused to the injured died together of mankind. Including respect for the worth and dignity. The principle is the concept of the Universal Declaration of.

2) The concept of humanism in Buddhism's philosophy of presenting the concept. "Retribution" or a rule of action. The emphasis on human self-realization. In an act of individual human beings. Humans can determine the fate According to their own free will or the law of karma, the law of human action, so is the power of custom and as a matter of individual responsibility for the actions of their own

3) The result of the introduction of the concept of humanism in Buddhism's philosophy in the law of retribution (Law of Karma) principle of not hurting each other (Non encroachment) principles to respect (Respect) main discipline (Discipline) and morality Universal (Universal. morality) integrated in order to solve the problem

of human rights violations in a4 point lead to a valuable social, economic and political causes of human mankind. There are ways to live together in society. With respect the value and dignity of each other. Although there are differences. Used as a guide in life.

4) guidance and knowledge about. "Format, integrating the concept of humanism in Buddhism's philosophy to solve the problem of human rights" is a model K N RD U leadership model K N RD U use this to solve the problem of human rights violations. In a class action meant to start operating at the level of individual persons will be brought into action at the level of family, community, society and the United Nations.

keyword :Humanism, Humanism in Theravāda Buddhist Philosophy, Human Rights Problems.

บทนำ

จากประวัติศาสตร์อารยธรรมตะวันตก แนวคิดมนุษยนิยมมีความเป็นมานับตั้งแต่สมัยกรีก ซึ่งถือได้ว่าเป็นต้นตอที่สำคัญ ของแนวคิดมนุษยนิยม ส่วนในทัศนะทางปรัชญาตะวันออกโดยเฉพาะในอินเดียนั้นถือได้ว่าแนวคิดมนุษยนิยม เริ่มต้นอย่างชัดเจนในสมัยพุทธกาลโดยเฉพาะที่ปรากฏชัดในแนวคิดของพุทธปรัชญาเถรวาท กล่าวได้ว่า มนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท ถือเป็นปรัชญาที่มีมนุษยเป็นจุดศูนย์กลางของปัญหา จุดมุ่งหมายหลักของพุทธปรัชญาเถรวาทก็คือ มุ่งศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับมนุษย์ และ แก้ปัญหาของมนุษย์” มนุษย์ในยุคปัจจุบันนี้ถือได้ว่าเป็นมนุษย์ในยุค

โลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นยุคสมัยที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสูงมาก และถือได้ว่าเป็นยุคสมัยของ “แนวคิดในกระบวนทัศน์ทางปรัชญาที่ 5 หรือที่เรียกว่ากระบวนทัศน์ “หลังนวยุค” ซึ่งหมายถึงกระบวนทัศน์ที่มีการแสดงแนวคิดในยุคคลมัย แบบโลกาภิวัตน์ จึงมีความน่าสนใจว่าทฤษฎีแนวคิดทางพุทธปรัชญาเถรวาท ที่ถือได้ว่าเป็นปรัชญาแนวคิดในกระบวนทัศน์ที่ 2 หรือกระบวนทัศน์ที่มีการแสดงแนวคิดในแบบโบราณ ตามที่มีการจำแนกกระบวนทัศน์ทางปรัชญานั้น” จะยังสามารถนำมาใช้ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับมนุษย์ และ แก้ปัญหาของมนุษย์ในยุคสมัยปัจจุบันนี้ได้หรือไม่ อย่างไรก็ตามปัญหาของมนุษย์ในยุคสมัยปัจจุบันนี้ ที่ถือว่าเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญของมนุษย์ และ เป็นปัญหาที่ทั่วโลกให้ความสำคัญมากเรื่องหนึ่งคือประเด็นปัญหาในเรื่องของสิทธิมนุษยชน คำว่า “สิทธิมนุษยชน” เป็นคำใหม่จึงไม่ปรากฏอยู่ในภาษาของหลักธรรมในศาสนาต่าง ๆ แต่ในทางปรัชญาตะวันตก “สิทธิมนุษยชน” ถือเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ และ มนุษย์จะไม่สามารถดำรงอยู่ได้ โดยปราศจากสิทธิมนุษยชน จึงกล่าวได้ว่า เรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นแนวความคิดร่วมกันของประชาชนทุกคน และ ของรัฐต่าง ๆ ทั่วทุกรัฐ ในความปรารถนาให้มีการเคารพต่อสิทธิมนุษยชน และ คุณค่าศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ อันเป็นรากฐานของ สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ภารดรภาพ ความยุติธรรม และ สันติภาพในโลก

ในสภาวะการณ์ของโลกในยุคปัจจุบันนี้ เรื่องของสิทธิมนุษยชน ก็ไม่ใช่เป็นเรื่องของประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น ที่จะต้องให้ความสำคัญ กับปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน หากแต่เป็นเรื่องที่สังคมทั่วโลกให้ความสำคัญ และมองว่าเป็นปัญหาของมวลมนุษยชาติในปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามในประเทศไทยเอง ประเด็น

ปัญหาเรื่องของการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น เป็นปัญหาใหญ่ที่ทำให้ภาพพจน์ของประเทศไทย ติดลบมาโดยตลอด ในระยะเวลาสิบกว่าปีที่ผ่านมาว่า เป็นประเทศที่ยังมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนสูง จึงมีความพยายามในการแก้ปัญหาดังกล่าวนี้มาโดยตลอด โดยรัฐบาลไทยเองก็ได้มีการประกาศเป็นวาระแห่งชาติ ให้ปีพุทธศักราช 2561 เป็นปีแห่งสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย

ดังนั้น จึงเป็นการแสดงให้เห็นได้ว่า รัฐบาลของประเทศไทยเองนั้น ก็ให้ความสำคัญในประเด็นเรื่องของการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย เหมือนกับที่ประชาคมโลกให้ความสำคัญเช่นกัน และ เนื่องด้วยคนไทยจำนวนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับสิทธิทั้งของตนเอง และ ผู้อื่น ประกอบกับระบบการศึกษาของไทยในปัจจุบันเอง ก็ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องของสิทธิมนุษยชนมากนัก ทำให้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ยังคงเป็นปัญหาในสังคมไทยที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยในเรื่อง “มนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทกับการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชนโดยจะศึกษาแนวคิดมนุษยนิยม ในประเด็นปัญหาเรื่องสิทธิมนุษยชน เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อตอบโจทย์วิจัย ในเรื่องของการละเมิดสิทธิมนุษยชน 4 ประเด็น ดังนี้ ประเด็นที่ (1) ในเรื่องของคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ประเด็นที่ (2) ในเรื่องของสิทธิเสรีภาพ ประเด็นที่ (3) ในเรื่องของความเสมอภาค และ ประเด็นที่ (4) ในเรื่องของภารดรภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดมนุษยนิยม
2. เพื่อศึกษาแนวคิดมนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท

3. เพื่อบูรณาการมนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทกับการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชน

4. เพื่อนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่อง “มนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทกับการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชน”

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

(1.) ศึกษาเฉพาะเนื้อหาแนวคิดมนุษยนิยมและแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนใน เอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดมนุษยนิยมและแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนเท่านั้น

(2.) ศึกษาเฉพาะเนื้อหาแนวคิดมนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดมนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทกับการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชนเท่านั้น

(3.) ศึกษาเฉพาะเนื้อหาแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชนตามโจทย์วิจัยนี้เท่านั้น

ขอบเขตด้านเอกสาร

(1.) ศึกษาวิจัยเฉพาะเอกสารปฐมภูมิ และเอกสารทุติยภูมิ หนังสือ บทความรวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิดมนุษยนิยม, แนวคิดสิทธิมนุษยชน, แนวคิดมนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทกับการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชนในงานวิจัยนี้เท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากหลักฐาน 2 ประเภท คือการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล จากเอกสาร และ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Review Literature) และโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) นำประเด็นสำคัญในเรื่อง “มนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทกับการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชน” ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 ท่าน เพื่อหาความเชื่อมั่นนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์,ตีความ,และสังเคราะห์แล้ว มาสร้างคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละประเด็น ตามที่ที่ต้องการศึกษา รวมถึงนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง15ท่าน มาใช้บูรณาการเพื่อสร้างเป็นรูปแบบ (Model) ในการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชน 4 ประเด็น ตามโจทย์วิจัย สรุปผลการวิจัย นำเสนอแนวทาง และ การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับ“รูปแบบการบูรณาการ มนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทกับการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชน” โดยใช้การนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

แนวคิดมนุษยนิยมมีหลักปรัชญาที่ให้มนุษย์ยอมรับ เคารพนับถือในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ให้อยู่เหนือกว่า และ มีความสำคัญกว่าสิ่งอื่นใด เป็นทัศนคติ และ ความรู้สึกสำนึกของจิตใจที่มีจุดสูงสุดอยู่ที่มนุษย์ และ ผลประโยชน์ของมนุษย์

โดยทุกอย่างเริ่มจากเจตจำนงอิสระ (Free Will) ของมนุษย์เองที่จะคิด ที่จะทำอะไร ๆ ด้วยตัวมนุษย์เอง ในอันที่จะสร้างสรรค์ และ ส่งเสริมความสุขหรือความทุกข์ ของมนุษย์ ให้มีคุณภาพของความเป็นมนุษย์เพิ่มพูนสูงส่งยิ่ง ๆ ขึ้นไป หรือทำให้ตกต่ำลงก็สุดแล้วแต่การกระทำของมนุษย์เอง แนวคิดมนุษยนิยมเป็นแนวคิดที่มองประโยชน์สุขของมนุษยชาติโดยรวม และ สามารถพัฒนาจิตใจมนุษย์ในฐานะปัจเจกชน และ สังคมมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข โดยในความเป็นอยู่ร่วมกัน

กันของสังคมนั้น ต้องเป็นไปตามแนวทางที่เป็นประชาธิปไตย เพื่อภราดรภาพ สมภาพ เสรีภาพ สันติภาพ และ บุรณภาพของชีวิต ที่ทำให้เกิดความสันติสุขร่วมกันในสังคมปรัชญามนุษยนิยมยังถือเป็นต้นแบบ ที่ทำให้เกิดแนวคิดในเรื่องของสิทธิมนุษยชน ที่มีพัฒนาการมาจากปรัชญามนุษยนิยมที่มีความพยายามที่จะทำให้เกิดความเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ภราดรภาพ อย่างแท้จริง ให้เกิดขึ้นในสังคมของมนุษยชาติแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นแนวคิดที่มองว่า สิทธิของมนุษย์ทุกคนบนโลกเป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด และมีความเป็นสากล ไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ชนชาติ ประเทศ เพศ ผิวพรรณ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม สติปัญญา ความสามารถ ฐานะทางเศรษฐกิจที่จะดำเนินชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี มีอิสระ เสรีภาพ เสมอภาค มีชีวิตที่ดี มีสิทธิแสวงหาวัตถุประสงค์มาดำรงชีพ ได้รับการยอมรับจากสังคม และการปฏิบัติจากรัฐที่ตนอาศัยอยู่อย่างเหมาะสมแนวคิดมนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท มีเป้าหมายสูงสุดของความเป็นมนุษย์คือให้มนุษย์แก้ปัญหาความทุกข์ ที่ถือว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดของมนุษย์ ได้ด้วยตัวของมนุษย์เอง ดังมีข้อความในพระไตรปิฎกในเรื่องพระวชิราภิกษุณี ที่ได้กล่าวว่า “ทุกข์เท่านั้นที่เกิดขึ้น ทุกข์เท่านั้นที่ดำรงอยู่ และ แปรผันไป นอกจากทุกข์ไม่มีสิ่งอื่นเกิดขึ้น นอกจากทุกข์ไม่มีอะไรดับไปเลย” ซึ่งสอดคล้องกับอุดมการณ์ในพุทธปรัชญาเถรวาทความว่า “เราสอนเรื่องทุกข์และความดับทุกข์เท่านั้น” จากพระพุทธพจน์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การเกิดขึ้นของแนวคิดมนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทนั้น มีสาเหตุจากความทุกข์ของมนุษย์ และ เป้าหมายอันสูงสุดของแนวคิดแบบมนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทคือการดับทุกข์ของมนุษย์ให้หมดสิ้นไปนั่นเอง

แนวคิดมนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท

นั้น เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิมนุษยชนมากซึ่งได้สะท้อนให้เห็นถึงเรื่องของการให้ความเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพของมนุษย์ ความเสมอภาค และ ภราดรภาพอย่างแท้จริง ปรากฏในหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาเถรวาท และ ยังแสดงให้เห็นถึง แนวทางในการส่งเสริมให้สังคมมนุษยชาติ ได้มีการพัฒนาไปในรูปแบบที่ดีขึ้น คือทำให้สังคมมนุษยชาติมีความรักความเมตตาต่อกัน มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความจริงใจต่อเพื่อนมนุษย์ มีความเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น มีความสามัคคี มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันในสังคม และมีภราดรภาพ

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดมนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท ที่มีภูมิปัญญาองค์ความรู้ที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาความทุกข์ของมนุษย์ ที่สามารถแก้ปัญหาคความทุกข์ของมนุษย์ได้อย่างแท้จริง ทั้งในแง่ของปัจเจกบุคคล และ ในแง่ของสังคมมนุษยชาติโดยรวม และ ยังมีลักษณะของแนวคิดที่สอดคล้องสัมพันธ์กับความเป็นสากล ของแนวคิดในเชิงมนุษยนิยม ที่เป็นฐานคิดของแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน เพื่อแสวงหาองค์ความรู้ที่จะสร้างเป็นรูปแบบแนวทางเพื่อนำไปปฏิบัติการที่จะทำให้เกิดสังคม ที่มีการเคารพในหลักสิทธิมนุษยชนอย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นแต่เพียงสิ่งที่มีบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรภายในกฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศหรือรัฐต่าง ๆ เท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดมนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท มาใช้เป็นแนวคิดเพื่อศึกษาหาแนวทางในการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชนใน 4 ประเด็น คือ 1) ประเด็นคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 2) ประเด็นสิทธิเสรีภาพ 3) ประเด็นความเสมอภาค 4) ประเด็นภราดรภาพจากการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ผลสรุปนำเสนอเป็นรูปแบบองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมมนุษยชาติ โดยมีหลักแนวคิดมนุษยนิยมในพุทธ

ปรัชญาเถรวาทเป็นรากฐานของแนวคิดที่นำเสนอคือการนำหลักแนวคิดมนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทในเรื่องกฎแห่งกรรม (Law of Karma) การไม่เบียดเบียนกัน (Non encroachment) การให้ความเคารพในความแตกต่างกัน (Respect) การมีวินัยในตนเอง (Discipline) และกฎทางศีลธรรมสากล (Universal morality) ที่มีหลักการที่สำคัญที่สุดคือการเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในเกียรติภูมิที่ทุกคนมีเพราะเกิดมาเป็นมนุษย์ มนุษย์ทุกคนจึงต้องเคารพซึ่งกันและกันไม่ดูหมิ่นลบล้าง หรือทำให้เสื่อมเสียความเป็นมนุษย์ ความหมาย และ สถานะทางกฎหมาย ของคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งบุคคลในฐานะที่เป็นมนุษย์ย่อมได้รับคุณค่าดังกล่าวอย่างเท่าเทียมเสมอภาคกัน โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงเพศ เชื้อชาติ ศาสนา วัยหรือคุณสมบัติอื่น ๆ ของบุคคลนั้น

จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาสิทธิมนุษยชนจำนวน 15 ท่าน ซึ่งผู้วิจัยได้บูรณาการข้อมูลทั้งสองด้านดังกล่าวสังเคราะห์ออกมาเป็นรูปแบบองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดมนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทกับการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชนใน 4 ประเด็นตามโจทย์วิจัยโดยสรุปดังนี้

ผู้วิจัยพบว่าในการแก้ปัญหาเรื่องสิทธิมนุษยชนนั้น เป็นปัญหาของสังคมมนุษยชาติ ที่จะต้องอาศัยความร่วมมือกันของมนุษยชาติ เมื่อมนุษย์มาอยู่อาศัยร่วมกันเป็นสังคม ปัญหาที่เป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล ก็กลายมาเป็นปัญหาของสังคมมนุษยชาติโดยรวม เช่นปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่เป็นปัญหาทั้งในแง่ของปัจเจกบุคคล และ เป็นปัญหาโดยรวมของมวลมนุษยชาติ ที่มนุษยชาติทั้งในแง่ปัจเจกบุคคลและสังคม จะต้องแก้ปัญหานี้โดย

ตัวของมนุษย์เองเท่านั้น และ รูปแบบ (Model) ในการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามที่ผู้วิจัยนำเสนอนี้ จึงถือเป็นเพียงรูปแบบที่เป็นแนวทางหนึ่ง ที่จะสามารถใช้แก้ปัญหาสิทธิมนุษยชนที่กำลังเกิดขึ้นทั้งในแง่ของการแก้ปัญหา การละเมิดสิทธิมนุษยชนให้กับปัจเจกบุคคล และ สังคมมนุษยชาติโดยรวม ใน 4 ประเด็นปัญหาตามโจทย์ในงานวิจัยนี้ได้

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

ในงานวิจัยเรื่อง มนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทกับการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชนนี้ผู้วิจัยได้เสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชน 4 ประเด็น คือ 1) ประเด็นคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 2) ประเด็นสิทธิเสรีภาพ 3) ประเด็นความเสมอภาค 4) ประเด็นภราดรภาพ ในรูปแบบ (Model) K N R D U ที่มีความหมายดังนี้

K = Law of Karma (กฎแห่งกรรม)

N = Non encroachment (การไม่เบียดเบียน)

R = Respect (การให้ความเคารพ)

D = Discipline (ความมีวินัย)

U = Universal morality (ศีลธรรมสากล)

จากรูปแบบ (Model) ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอนี้ มีความหมายคือ ในแนวคิดเรื่องกฎแห่งกรรมของแนวคิดมนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท เป็นการให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องของพฤติกรรม การกระทำของมนุษย์ รวมไปถึงว่ามนุษย์ต้องรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธได้ มนุษยชาติจึงต้องแก้ปัญหาด้วยตัวของมนุษย์เอง ด้วยแนวคิดมนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทที่ว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” ในการแก้ปัญหา เรื่องของการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในสังคมของมนุษยชาติได้ มนุษยชาติต้องพึ่งตนเอง

พึงการกระทำของตนเอง เพื่อแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนนี้

ดังนั้นในการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชนที่ปรากฏขึ้นในสังคมมนุษยชาติ มนุษย์ทุกคน จึงต้องตระหนักถึงกฎแห่งกรรม (Law of Karma) นี้ การกระทำของมนุษย์เรานั้น ย่อมส่งผลกระทบถึงมนุษย์คนอื่น ๆ ที่อยู่อาศัยใช้ชีวิต ร่วมสังคมกันกับเราด้วยเสมอ ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม จึงควรสร้างกรรม หรือมีการกระทำที่เป็นกุศลเจตนาอยู่เสมอ จึงจะได้รับผลที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เพราะถ้ามนุษย์ทุกคน การตระหนักถึงกฎแห่งกรรมนี้ ไม่มีการเบียดเบียนบุคคลอื่น (Non encroachment) ให้ได้รับความทุกข์ความเดือดร้อน ทั้งทางกายและทางใจ และ ทำให้ในทุกการกระทำของมนุษย์นี้ มีความเคารพ (Respect) ในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เคารพในสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพ ของตนเอง และ จะส่งผลให้เกิดความเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เคารพในสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และภราดรภาพ ของผู้อื่น ที่อยู่อาศัยใช้ชีวิตในสังคมเดียวกันด้วย แต่ว่าการที่มนุษย์จะสามารถกระทำตามที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นได้นั้น จะต้องประกอบไปด้วยความมีวินัย (Discipline) ในตนเองด้วย ซึ่งในที่นี้หมายถึง การนำหลักการที่เป็นหัวใจของคำสอน ตามแนวคิดมนุษยนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท ที่สอนว่าต้องมีวินัยในการที่จะระงับยับยั้งตนเอง ที่จะไม่กระทำในสิ่งที่ก่อให้เกิดความทุกข์ ความเดือดร้อน ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น และต้องมีวินัยในตนเองที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำเฉพาะเรื่องที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นอยู่เสมอ รวมถึงการมีวินัยในตนเองในการพยายาม ที่จะพัฒนานตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับตนเองและสังคมมนุษยชาติ และ การมีวินัยในตนเองยังหมายถึง การมีศีลธรรมประจำ

ตัวตนของมนุษย์ชาติอยู่ตลอดเวลา และ เมื่อเป็นเช่นนี้หลักการในปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนซึ่งเปรียบได้กับหลักศีลธรรมสากล (Universal morality) ก็จะเกิดขึ้นได้ที่ตัวตนของมนุษย์ทุกคน และทำให้สังคมของมนุษยชาติเป็นสังคมที่มีหลักศีลธรรมสากล ที่ให้ความเคารพในหลักสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นในทุกๆ สังคม รัฐ ประเทศ ของมนุษยชาติ

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การนำโมเดลที่งานวิจัยนี้นำเสนอไปใช้ เพื่อแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมมนุษยชาติ นั้น ช่วยส่งเสริม ทำให้เกิดการเคารพในหลักการสิทธิมนุษยชน เกิดขึ้นในสังคมของมนุษยชาติ และ ทำให้เกิดความตระหนักรู้ถึงการให้ความเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เคารพในสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และ ภราดรภาพ ในสังคมของมนุษยชาติ ที่มีการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกัน ภายในสังคมที่มีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และ ศาสนา เช่นในยุคปัจจุบัน และ ในอนาคตกาลได้ และยังส่งผลทำให้เกิดคุณค่าต่อสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองได้ด้วย รวมถึงอาจจะทำให้ปัญหาเรื่องสิทธิมนุษยชนหมดไปจากสังคมได้อย่างยั่งยืน สันติภาพที่แท้จริงก็จะเกิดขึ้นในสังคมมนุษยชาติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในการนำผลที่ได้จากวิจัยครั้งนี้ ที่ทำให้เกิดการค้นพบรูปแบบ (Model) คือ K N R D U กล่าวคือในการแก้ปัญหาเรื่องสิทธิมนุษยชนใน 4 ประเด็น ตามโจทย์วิจัยนี้ด้วยรูปแบบ(Model) นี้ จะส่งผลให้เกิดการใช้ชีวิตและดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมมนุษยชาติ เป็นสังคมที่เคารพในหลักการของปณิญาสากล่าวด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน เป็นสังคมที่มีหลักศีลธรรมสากล เป็นหลักการพื้นฐานในการ

อยู่ร่วมกันของมวลมนุษยชาติ ดังนั้น ในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ เพื่อจะใช้ในการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชนของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม) และ องค์การสิทธิมนุษยชนในภาคเอกชนเช่น ฮิวแมนไรท์วอตช์ หรือ แอมเนสตี้ เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย หรือ เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชนในระดับสากล ควรจะนำรูปแบบ (Model) ที่เป็นองค์ความรู้ของงานวิจัยนี้ไปใช้ในการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่กำลังเกิดขึ้น ทั้งในสังคมไทย และ สังคมโลก เพื่อจะทำให้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนลดลง และ จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และ ภารดรภาพ ให้เกิดขึ้นในสังคมมนุษยชาติ รวมถึงจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบของสังคม เกิดคุณค่าต่อระบบเศรษฐกิจ และระบบการเมืองการปกครองของสังคมมนุษยชาติได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากการทำการศึกษาวิจัยในเรื่อง “มนุษย

นิยมในพุทธปรัชญาเถรวาทกับการแก้ปัญหาสิทธิมนุษยชน” นั้น ถือได้ว่าเป็นเพียงการศึกษาวิจัยเพื่อแสวงหาองค์ความรู้ที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาของสังคมในประเด็นสิทธิมนุษยชนเท่านั้น แต่ในปรากฏการณ์ทางสังคมที่เป็นจริงนั้น ยังมีประเด็นปัญหาทางสังคมในด้านอื่น ๆ ที่กำลังเกิดเป็นปัญหาขึ้นอีกมากมาย และยังรอการศึกษาหาวิธีแก้ไข เพื่อแก้ปัญหาทางสังคมเหล่านั้น รวมถึงยังมีความน่าสนใจ สำหรับประเด็นทางปรัชญาที่ผู้ที่มีความสนใจศึกษาแนวคิดทางปรัชญา และ พุทธศาสนา ที่ผู้วิจัยได้พบว่ามีประเด็นปัญหาอื่น ๆ ที่น่าสนใจซึ่งสามารถนำมาทำการศึกษาวิจัยได้ ดังนี้

- 1) ศึกษาแนวคิดมนุษยนิยมในพุทธปรัชญา กับแนวคิดเสรีนิยมประชาธิปไตย
- 2) จริยศาสตร์ในพุทธปรัชญาเถรวาทกับการแก้ปัญหาสังคมไทยในศตวรรษที่ 21
- 3) ศึกษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐกับศาสนาในศตวรรษที่ 21

บรรณานุกรม

- กุมพล พลวัน. สิทธิมนุษยชนในสังคมโลก. กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม, 2547.
- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, วาระแห่งชาติ : สิทธิมนุษยชนร่วมขับเคลื่อน Thailand 4.0 เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดย กระทรวงยุติธรรม www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/rlpd_10/2561/Book4.pdf.
- กิริติ บุญเจือ. ศาสตราจารย์. ปรัชญาลัทธิอรรถกถา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2522.
- _____. อรรถปวิวรรตในปรัชญา ศาสนา และจริยศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2560.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). พุทธวิธีแก้ปัญหาเพื่อศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2536.

พุทธทาสภิกขุ. ศีลธรรมกับการแก้ปัญหาสังคม. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, 2548.

_____. พุทธทาสธรรม (4) ศาสนากับสังคม. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, 2549.

พระสมหมาย อตถสิทโธ (พีชสิงห์), “ศึกษาสิทธิมนุษยชนในพระพุทธศาสนา”, สารนิพนธ์ตาม หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2558.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. มูลนิธิ. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับสยามรัฐ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2523.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. มูลนิธิ. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525.

สุนทร ณ รังสี. พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

สมชาย กษิติประดิษฐ์. สิทธิมนุษยชน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546

สมัคร บุราวาศ. พุทธปรัชญา : มองพุทธศาสนาด้วยทฤษฎีวิทยาศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สยาม, 2542.

สิทธิ บุตรอินทร์.ดร. ตรรกศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย, 2522.

_____. ปรัชยานิพนธ์. กรุงเทพมหานคร : สยามปริทัศน์, 2559.

เสน่ห์ จามริก. พุทธศาสนากับสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2545.

สุรพศ ทวีศักดิ์. จากพุทธศาสนาแห่งรัฐสู่พุทธศาสนาที่เป็นอิสระจากรัฐ. กรุงเทพมหานคร : สยาม ปริทัศน์, 2560.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส. พุทธประวัติ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2483.

